

Indhold

[Jeronimus, en Hedebol fra 1710?](#)

[Billedet forrest](#)

[1.0 En omvej til Holberg & Co](#)

[1.1 På Bjerget og Bjergstuen?](#)

[1.2 Om Thomas Viggo Pedersen's artikel \[2007\]](#)

[1.3 Kunne man komme nærmere end til 'i 1937'?](#)

[2 Bispebjergs Beboere ... \[19.09.1937\]](#)

[3 En Hedebol fra 1710? Kommentarer](#)

[3.1 Peder Hedebol](#)

[3.2 Københavns 12' kreds](#)

[3.3 Serien af Holberg-navne stammer fra tiden omkring 1920](#)

[4 Idéen om en Jeronimus Allé](#)

[4.1 Der var - jævnlige - kludder i postgangen ude i Virkeligheden](#)

[4.2 Men nu gik der kludder i sagen ... i Borgerrepræsentationen](#)

[5 Hvor Jeppe er, er Bjerget, og hvor Bjerget er, er Jeppe](#)

[6 Ordbøgernes Jeronimus](#)

[7 Bernhard Jensen om Jeronimus \[1923\]](#)

[7.1 Forbemærkning](#)

[7.2 Jeronimus staar som Repræsentanten for det vedtagne](#)

[8 Påskekuppet \[1920\], Hedebol tilsidesat \[1938\] og ekskluderet \[1957\]](#)

[8.1 Stauning, Jensen og Hedebol i deputation til Kongen \[1920\]](#)

[8.2 Hedebol forbigået \[1938\]](#)

[8.3 Hedebol's tranedans og eksklusion \[1956-1957\]](#)

[8.4 Jens Otto Krag om Hedebol's sidste år \[1971\]](#)

[9 Henvisninger og noter](#)

Jeronimus, en Hedeboi fra 1710?

holberg.nu

51/2012

Redaktion: Bjørn Andersen

Version 2.2 - 06.08.2013 [1.0. 22.10.2012]

Billedet forrest

Jens Jensen, Thorvald Stauning og Peder Hedebo i spidsen for en deputation til Kongen i 1920. Man ville fremføre en temmelig bestemt protest mod Påskekuppet. Hedebo th med stok og bredskygget hat - en naverhat måske?

1.0 En omvej til Holberg & Co

-

1.1 På Bjerget og Bjergstuen?

En aften i sommerens løb kom jeg ad Tagensvej og Frederiksborgvej gennem et hjørne af Bispebjerg. Derinde til højre lå det store skrummel - Grundtvigs Kirke; foran den en torveplads med en café. På Bjerget stod der - og Bjergstuen. Når man gør turen på cykel og kommer 'nedefra' er navnene ikke så løjerlige, men alligevel? Lå der en særlig tanke bag, én der ikke havde med Grundtvig at gøre, men med en noget ældre herre?

Af kortet fremgik at der - fra nord til syd - skulle være indtil flere Holberg-navne i sving; der skulle være en vej til Henrik, en til Pernille, en til Magdelone - ja, selv en vej til Oldfux skulle være at finde. Den vaklende Jeppe havde tilmed fået én med dobbelt væge: Jeppes Allé mod øst, Jeppes Allé mod vest. Om det var hans tvende beene der havde spøgt i navngivers hovede skal jeg ikke kunne sige.

1.2 Om Thomas Viggo Pedersen's artikel [2007]

På nettet fandt jeg en artikel om de holbergske navne af Thomas Viggo Pedersen - lokalhistorisk interesseret og - som sin far før ham - organist i Grundtvigs Kirke gennem mange år [1]. Thomas Viggo Pedersen skrev:

Det sagførerfirma, som forestod udstykningen af villavejene på nordsiden af Bispebjerg Bakke, havde en ung halvdags-fuldmægtig, Mogens Müllertz, som navngav vejene. Han interesserede sig for Holberg og udgav mange år senere en lærd bibliografi om den store skuespilforfatter [2].

Thomas V. P. skrev osse at det havde været på tale at bringe Jeronimus i spil til endnu en allé, men at det var blevet opgivet da beboerne protesterede; Jeronimus' Allé blev i stedet til det moderigtige navn Bispebjerg Parkallé.

I tiden omkring 2' Verdenskrig havde Berlingske Tidende en medarbejder - Viggo Barfoed [3] - der under mærket Ærbødigst skrev aktuelle vers og viser ... der blev illustreret af tegneren Herluf Jensenius [4].

Ærbødigst skrev engang i 1937 et lejlighedsdigt om den jeronimus'ke affære, - og Thomas V. P. aftrykte nu både det muntre digt og Jensenius' tegning [5].

1.3 Kunne man komme nærmere end til 'i 1937'?

Kunne man komme nærmere? tænkte jeg - og spurgte ... og ledte ... forskellige steder. Hensigten var at nå frem til den originale udgave, men også at spore dét som digtet handlede om: Lokalbefolkningens 'oprør' mod at blive jeronimiseret.

Ét af stederne var et udvalg af Ærbødigst's viser og vers fra 1919 til 1948 - som litteraterne Hans Brix og Helge Topsøe-Jensen udgav kort efter Viggo Barfoed's død; hér var Jeronimus-digtet (på s. 134).

Et andet af stederne var Ærbødigst's 16' samling fra 1937 hvor digtet osse var (på s. 92) [6] - og hvor der desuden fandtes andre ting det kunne være godt at kende.

Men skulle man ikke kunne finde den originale udgave i den Berlingske Avis?

Dét var ikke noget Arkivet på avisen kunne klare i 2012; man havde ikke mandskab til at gå gennem alle udgaverne - og man havde ikke en 'pose' med Ærbødigst eller Jensenius, i det mindste ikke én der kunne bruges.

Statsbiblioteket i Aarhus er i disse år ved at tage tilløb til en digitalisering af sin store avissamling således at man vil kunne komme til at søge på kryds og tværs [7] ... men man havde allerede - i sin tid - fået fremstillet microficher ... som ville kunne fremskaffes. Jeg behøvede ikke engang at ulejlige Statsbiblioteket eller at tage til Aarhus, men kunne nøjes med en cykeltur til Henning Larsen's smukke hvide klodser på Ahlmann's Allé i Gentofte ... hvor Per Kirkeby's gardister står sælsom vagt for de Berlingske avisruller:

-

-

For at gøre en lang historie kort, lykkedes det i sidste uge [dvs i oktober 2012] at lokalisere Jeronimus til bagsiden af søndagsudgaven den 19.09.1937.

2 Bispebjergs Beboere ... [19.09.1937]

Bispebjergs Beboere anmodede om at blive fri for Navnet Jeronimus' Allé

I Morges sad jeg just og tog en liden Priis

og læste lidt udi den Berlingske Avis.

Da saa jeg noget, som mig haver gruesomt ærgret:

De gode Borgere, som boer paa Bispe-Bierget,

de ønsker ey det Navn: Jeronimus Allee.

De haver bedet om, at dette ey maa skee,

saasom ved dette Navn de blive vil til Latter.

Jeg sige maa forsand, jeg dette ikke fatter.

Ja, om paa Bispe-Bierg de vil fornægte Jeppe,

det kunde man forstaae, men man begriber næppe,

hvad der kan være ved mit gode, gamle Navn,

som gør, at man det ey vil se i Kjøbenhavn.

Jeronimus dog var, hvad ingen nægte kand,

udi vor gode Stad en agtet Borgermand,

saa hæderlig og brav og fuld af Borgerdyder,

en snusfornuftig Mand, en trofast Skatteyder,

som haver intet ondt udi sit Liv bedrevet.

Jeg siger roligt: Hvis i Dag jeg havde levet,

saa stod jeg sikkert i Socialdemokratiet,

Kommunens Politik mit Liv jeg havde viet.

Jeg Formand uden Tvivl var udi tolvte Kreds,

jeg item havde havt af Tillidshverv en Snees.

Til Stadens Borgerraad jeg vilde være valgt.

Der sidder jo halvtreds Jeronimusser alt.

Kort sagt, med andre Ord, det være vil en Ære

for Staden, om mit Navn Alleen kunde bære.

Og Staden haver Grund at mindes mig, fordi
jeg er en Hedebol fra 1710.

3 En Hedebol fra 1710? Kommentarer

Ærbødigst's digt er temmelig underfundigt. Eftersom 'vinklen' er Jeronimus-figurens kunne man tro at digtet var Jeronimus-positivt, men måske er der tale om en falsk loyalitet? En teknik man siden har tillagt satirikeren Hans Scherfig.

De der beskrives mest positivt i digtet er dels Holberg - omend indirekte, uden navns nævnelse -, dels - tror jeg - beboerne på Bispebjerg ... men også dem på bagvendt, indirekte vis.

De der beskrives mest kritisk er alle tiders Jeronimusser: komediernes i fortiden, den socialdemokratiske finansborgmester Peder Hedebol i 'nutiden' - og dermed (tror jeg) osse alle de socialdemokrater der havde forvandlet socialdemokratismen til småborgerlighed. ... Hvad der ikke er det samme som at Ærbødigst gik ind for en ideologisk - eller i nutidens sprog - en 'fundamentalistisk' - form for socialisme.

Hvis denne læsning er korrekt, kunne den minde om dén kritik Holberg - i sin tid - rettede mod de små 'herrer', dem der førte sig frem som om de var virkelige herrer.

3.1 Peder Hedebo

Peder Nielsen Hedebo (1874-1959), se Dansk Biografisk Leksikon 3' udgave på: http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon

Går man Ærbødigt's visesamling for 1937 efter, finder man 3 digte hvor Peder Hedebo indgår. Foruden Jeronimus drejer det sig om en omdøbning af Vanløse til Kvanløse (s. 38) - og om at Hedebo - med lommekniv - skal have foretaget en mindre reparation i en togkupé (s. 104). Her skal kun gengives et par korte uddrag:

Fra Vanløse til Kvanløse

Hr. Hedebo var nu ikke saa glad, han tyggede en Smule paa'et. Men nu vil han spørge sin Gruppe ad, hvad man skal gøre ved K'et.

Jeg tror, det bør gemmes til næste Aar, naar Tiderne sikkert bli'r trange. Københavns Kommune af gode K'er kan ikke let faa for mange.

Skrue skrues fast

Saa rejste han sig fra Gulvet og tørrede Bukserne af. De andre, der sad i Kupeen, forundret en Gispen ga'.

Selv en af de største i Landet en Skrue fastgøre kan, som om han var - ikke Borgmester men en ganske almindelig Mand.

3.2 Københavns 12' kreds

12' kreds - Bispeeng-kredsen - var fra 1920 til 2006 én af opstillingskredsene i Østre Storkreds. En anden var 15' kreds - Bispebjerg-kredsen. (Peder Hedebol har i Spurv i tranedans skrevet at han følte en særlig tilknytning, ikke til 12', men til 11' kreds, Nørrebro-kredsen - se s. 47).

3.3 Serien af Holberg-navne stammer fra tiden omkring 1920

Serien af de nord-sydgående Holberg-navne stammer fra omkring 1920. Hvis man søger i 'folkeregisteret' - eller rettere i folkeregisterets forløber: Politiets Registerblade - kan man finde beboere på vejene, i visse tilfælde allerede i 1919 (matrikelnummer kan være tilføjet i stedet for vejnummer), men ellers fra 1920 og frem [se nærmere på: <http://www.politietsregisterblade.dk> hvor der også er info om denne særlige kilde] [8].

4 Idéen om en Jeronimus Allé

Idéen om Jeronimus Allé må være dukket op relativt sent, på et tidspunkt hvor Grundtvigs Kirke's 1' arkitekt - P.V. Jensen-Klint - var død (1930) og relativt tæt på at kirken ville være bygget færdig (1940).

Hvem der er kommet på idéen véd jeg ikke på nuværende tidspunkt, men jeg har spurgt vejnavnesekretariatet i Københavns Kommune om man havde 'noget' ... - og dét havde man, jeg fik sendt en håndfuld papirer og et forslag om at besøge Stadsarkivet.

4.1 Der var - jævnlige - kludder i postgangen ude i Virkeligheden

Glarmestersvend Carl Møller - der boede i Poppelhus - kom jævnlige ud for at breve til ham blev forsinket. Årsagen var at der var to steder i nærheden af hinanden der blev kaldt Parkallé, dels Bispebjerg Parkallé (som ikke var blevet navngivet af kommunen), dels et vejstykke fra Jagtvej til Røvsingegade der i 1928 (af kommunen) fik navnet Parkalléen.

Carl Møller skrev til Stads-konduktøren i november 1935 [9]:

I anledning af de snart sagt daglige modtagne Postforsendelser, der ser ud som vedlagte, tillader jeg mig at forespørge, om det ikke var muligt, at raade Bod paa dette Forhold, som ogsaa maa være til Gene for Postvæsenet. Det er forøvrigt ikke alene Postvæsenet og os, der bor i Bispebjerg Parkallé, der lider under Forholdene, men ogsaa Forretningsbude og Chauffører, der skal i Parkallé ved Jagtvejen, som først kommer her, og dette sidste kommer jo ogsaa Beboerne her paa Vejen til Skade, naar det er omvendt. Jeg tilføjer, at det er umuligt at komme Ondet tillivs, idet 'Bispebjerg' altid forsvinder et eller andet Sted på Vejen hertil.

For at stille et konkret Forslag: Kunde vi Beboere her i Bispebjerg Parkallé ikke faa 200 foran vort lave Nr. saaledes at jeg kom til at bo i Nr. 223 i Stedet for Nr. 23 - eller give vort Stykke Vej, indtil Parkalléen bliver gennemført, et selvstændigt Navn, - der er jo f.Ex. flere Holberg-Navne end de allerede her i Kvarteret brugte.

Ærbødigst

Carl Møller

Brevet blev sendt frem og tilbage et par gange - korrekt og måske en smule omstændigt ... men måske ikke omstændigt nok?

Først gik brevet fra Stads-konduktøren til rette vedkommende: Fællesudvalget [10]; siden gik det fra Fællesudvalget til Stads-konduktøren, Stadsingeniøren og Overpostmesteren til udtalelse - og endelig gik det tilbage til Fællesudvalget.

Stads-konduktøren mente ikke at han kunne foretage en omnummerering, men lagde op til at man stillede Carl Møller i udsigt at man ændrede gadenavnet 'saafremt han fremskaffer en Tilkendegivelse fra Vejens øvrige Grundejere om, at de intet har at indvende derimod'.

En måned senere (23.12.1935) tilføjede han imidlertid: 'Efter Overpostmesterens Udtalelser finder jeg det ikke nødvendigt at Grundejerne langs Vejen forespørges. Mod Navnet Jeronimus Allé har jeg intet at indvende'. - Overpostmesteren havde undersøgt sagen nærmere og havde ladet 'optage en Statistik' der viste at ét brev om ugen gik galt; han anmodede om at man overvejede en navneændring af Bispebjerg Parkallé.

Man kunne tro at det var Stads-konduktøren der havde fundet på navnet Jeronimus Allé, men det er ikke tilfældet. Måske tilfalder æren

Fællesudvalgets sekretær - juristen Otto Mackeprang [11] - der forinden (19.12.1935) havde skrevet således til Stadskonduktøren:

Som det fremgaar af Planen i 1: 10.000 er Vejene inden for Interessentskabet 'Bispebjerg Villaby's Omraade Syd for Bispebjerg Parkallé benævnt Henriksvej, Jeppes Allé, Oldfuxvej, Pernillevej og Magdelonevej. Disse fra Holbergs Komedier hentede Navne er godkendt af Kommunalbestyrelsen [Borgerrepræsentationen] i 1923. [...]

Det vil formentlig være naturligt at det nye Navn for Bispebjerg Parkallé bliver et til samme Gruppe hørende Navn, og jeg tillader mig herefter at foreslaa, at Vejen for Fremtiden kaldes Jeronimus Allé.

I slutningen af januar 1936 skrev Fællesudvalget - ved formanden Peder Hedebol og sekretæren Otto Mackeprang - til forskellige (Carl Møller, Stadskonduktøren og Overpostmesteren) - at man havde indstillet navneændringen til Borgerrepræsentationen.

4.2 Men nu gik der kludder i sagen ... i Borgerrepræsentationen

Der gik en tid. Først ud på efteråret 1936 blev det tid for Borgerrepræsentationens behandling af sagen om Jeronimus, men den endte med at man henviste den til 'fornyset Overvejelse i Fællesudvalget'.

Da sagen kom op igen ... året efter - i september 1937 - og kort efter at Ærbødigst havde fået trykt sit digt - skete det med afsæt i et brev fra Vejlaget 'Bispebjerg By'. Vejlaget foreslog at det hidtidige navn skulle bibeholdes 'og at Generne ved den omtalte Lighed med Navnet Parkalléen bringes ud af Verden ved, at der gives dette Navn en tilsvarende Tilføjelse' [12].

Så enden blev at man løste det lille problem ved at gøre klar til en større eller mere optimal løsning: Bispebjerg Parkallé kunne beholde sit navn, mens den anden allé (med et par andre vejstykker) skulle blive til Lersø Parkallé.

5 Hvor Jeppe er, er Bjerget, og hvor Bjerget er, er Jeppe

Måske burde man til Holberg-navnene medregne På Bjerget der - i dag - løber rundt om kirken?

På Københavns Stadsarkiv er jeg faldet over en diskussion i Borgerrepræsentationen - ikke i 1930'erne, men allerede i 1923. [13]

Anledningen var at Interessentskabet 'Bispebjerg Villaby' havde ansøgt om at få godkendt de 5 Holberg-navne: Henriksvej m.fl. og desuden at pladsen ved Jeppe Allé's udmunding mod syd skulle hedde Paa Bjærget.

Fællesudvalget var med på forslaget og anbefalede det til Borgerrepræsentationen, men hér var der et par medlemmer af forsamlingen der var imod; den ene var J.P. Johannesen, den anden Hans Palbo. Johannesen boede på Jeppes Allé, var socialdemokrat som borgmester Jensen og blev på et tidspunkt kasserer i Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse. Palbo var - så vidt vides også i 1923 - både borgerrepræsentant og ansat i den kommunale forvaltning. [14]

Johannesen's argument var at man ikke skulle lave om på vejnavne der allerede havde været i brug et stykke tid; hans kritik vedrørte ikke kun navneændringen af Jeppes Allé-stykket, men osse nogle andre ændringer, fx af Bispebjergvej til Martin Nyrops Vej

Johannesen 'var i Stand til at oplyse Forsamlingen om, at ingen af de Beboere, der bor i Jeppes Allé [...] ønsker 'Jeppes Allé' forandret til 'Paa Bjærget', og man bør tage mere Hensyn til de mange Familier, der nu bor derude - det er et ret stort Antal - end til de enkelte Mennesker, der gennem Interessentskabet 'Bispebjerg Villaby' har henvendt sig til Kommunalbestyrelsen [Borgerrepræsentationen] for at faa Navnet forandret.'

Johannesen kom (senere i debatten) ind på at man kunne bruge navnet Paa Bjærget på en noget bedre måde når man - forhåbentlig snart - var længere med kirkebyggeriet.

Borgmester Jensen lod sig irritere - ser det ud til - for han malede med den brede pensel: 'J.P. Johannesen var meget vred over, at man vilde kalde den aflange Plads på Toppen af Bispebjerg 'Paa Bjærget', fordi denne Plads gaar et Stykke ned i den Vej, der betegnes som 'Jeppes Allé'. Det er jo ikke Jeppes Allé, men en Plads, der er Tale om, man maa skelne mellem Allé og Plads. Da Pladsen gaar et Stykke ned ad den nævnte Vej mod Nord og ogsaa et Stykke mod Syd, var det naturligt at give den et Navn, og det foreslaaede Navn er et, som ikke kan fornærme nogen. At man har et Bjerg ved siden af Jeppe hører sig til ifølge vor store Klassiker. Ingen kan være i Tvivl om, at hvor Jeppe er, er Bjerget, og hvor Bjerget er, er Jeppe, det er som Fod i Hose. Han saa derfor ikke nogensomhelst Grund til Indignation over, at man døber den nye Plads med dette Navn.' [Min fremhævning, BA]

Forhandlingerne sluttede med at Fællesudvalgets indstilling blev vedtaget, men dog sådan at 27 mod 4 vedtog at fastholde navnet Bispebjergvej i hele

dennes længde og at 24 stemmer mod 4 vedtog at Jeppes Allé skulle beholde sit navn i hele dennes længde. [15]

I det lange løb skete der dog dét - til en vis grad som med Parkalléerne flere år senere - at man løste det lille problem ved at gøre klar til en mere optimal løsning: Navngivningen af stykket rundt om den færdige kirke.

Martin Nyrop har osse fået en gade i København - ikke ved hans hospital på Bispebjerg, men tæt på byens centrum, ikke så langt fra rådhuset ... som han tidligere havde bygget.

6 Ordbøgernes Jeronimus

Navnet Jeronimus refererer til den kristne græske teolog Hieronymus (o. 347 - o. 420) der var kendt for en asketisk version af kristendommen (herunder mht synet på forholdet mellem kvinde og mand og på ægteskabet) og for en oversættelse til latin af Bibelen - Vulgata - der har dannet grundlag for den katolske bibel. Hieronymus er siden Middelalderen blevet anset som én af de fire store kristne kirkelærere [16].

Holberg har - skønt uddannet teolog - brugt navnet Jeronimus til flere forskellige komediefigurer, mest typisk som stående navn på den (oftest knarvorne) gamle mand, se dels

ODS Ordbog over det Danske Sprog: <http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=Jeronimus>,

dels

Holberg Ordbog: <http://holbergordbog.dk/ordbog?query=Jeronimus>:

ODS: Jeronimus, en. [je'ro'nimus] flt. -'er. i Holbergs komedier et hyppigt brugt navn for husfaderen, repræsentanten for det ældre slægtled i dets modsætningsforhold til ungdommen og dennes synsmaader, og derefter brugt overf., som betegnelse for en ældre, udpræget borgerlig (filistrøs), bornert og konservativ mand, uden forstaaelse af ungdommens væsen og tankegang. Jeronimus'erne . . har vi iblandt os. Og det at fordre (dvs.: som modsætn. til at øve) Ærbarhed har altid netop været Jeronimus'ernes Kendetegn. Brandes. XIII.450. Onkel Niels eller hans egen Fader, saadanne to Jeronimusser! JakKnu. En Ungdom. (1913). 55. uvilkaarlig tager vi med større Omhu paa en Stokkeknap, der har tilhørt Ludvig Holberg, end hvis den havde været ejet af en af Samtidens utallige Jeronimus'er. Aarb.1921.147.

Holberg Ordbog: Jeronimus Jeronymus: LSk personl. (1742: Jeronimus). ib. II 4. Er V 5. Philos personl. i fr. f. Jerome: Jeronimus: »... sig selv skriver hand (: Jean de France) Jean, og jeg heeder Jerome« Jean I 1. m. lat. bøjn., især i gen. Jeronimi, sjældnere m. andre kasusformer: (dat.- abl.) Jeg har ... lidt bedre Tanker om denne Jeronimo Pern I 7. Jeg veed ikke om jeg har den Lykke at være kiendt af Her Jeronimo HAMB II 4. (vok.:) Domine Jeronyme Er III 5. gen. ogs. -es (Er II 5, III 5), -ses (Didr 5sc.) el. d.s. (Elvire Jeronimus Søster Didr personl.) jf. Hieronymus; navnet var ikke sjældent i Bergen på H.s tid, se Joh. Nordahl-Olsen: L. H. i Bergen. 1905. 61.

1 stående navn på den (oftest knarvorne) gamle mand i komedierne; i en af de sene komedier tilhører han dog det yngre rollefag (som den unge fru Leonoras broder i Philos); i Jean (I 3) nævnes han med efternavn som Jeronimus Christoffersen, se ogs. u. 2 (jf. iøvrigt om Jeronimus-figuren HolbAarb 1923.152 ff [artiklen er optrykt nedenfor]). Jeronimus optræder som den unge mands el. piges fader i flg. komedier: hovedpersonens svigerfader i Jean; Leanders fader i Masc; Leonoras fader i KR; Leonoras fader i HP; Leanders fader i Didr; Leonoras fader i LSk; hovedpersonens svigerfader i Er; Leanders stedfader i Pern; Leonores fader (dvs. den rangsyge) i HAMB; Leanders fader i Abrac. desuden i flg. komedier: som Corfitz' nabo i Bars (I 5,

6, V 7); som Leonoras (noget ældre) mand i Jul; som Leonoras broder i Philos.

2 navn på personer der blot nævnes i komedierne: Leonards farbroder i Tyb (V 12); Leanders fader Jeronimus Christophersen i Stu (I 5); Terentias genbo i Forv (1sc., 3sc.).

3 som tilfældigt valgt navn på mandsperson. Jeronimi Hustrue haver et Ansigt, som man kand skrekke Børn med MTkr 100.

7 Bernhard Jensen om Jeronimus [1923]

-

7.1 Forbemærkning

Artiklen stod oprindeligt i Holberg Aarbog, Gyldendal, Kbh og Kristiania 1923, s. 152-161 - jf henvisningen i Jeronimus-opslaget i Holberg Ordbog [se lige ovenfor].

Artiklen optrykkes fordi den indeholder spørgsmål og pointer der stadig er relevante, men nok så meget fordi den viser noget om hvordan 'man' kunne tænke når nogen trak Jeronimus af stalden - déngang i Mellemkrigstiden [17].

Bernhard Jensen (1892-1966) var journalist, redaktør og forfatter og blev i 1950 forstander for Håndværkerhøjskolen i Brandbjerg. Han udgav i 1934 en samling essays Omkring Holberg. Han og Thomas Højle skrev manus til Svend Methling's film om Stavnsbåndets ophævelse: Kongen bød [1938, VHS 1990]. Desuden har han skrevet udkast til Carl Th. Dreyer's kortfilm om den danske landsbykirke [1947, S/H, 13-14 min, dansk tale, men der findes andre sprogversioner], se: <http://www.carlthdreyer.dk/Filmene/Landsbykirken.aspx> - hvorfra filmen kan ses og downloades.

7.2 Jeronimus staar som Repræsentanten for det vedtagne

[Overskriften er ikke den originale, men er dog hentet et stykke nede i teksten BA]

Af Bernhard Jensen

Naar fratages Selvbedraget og Fantasteriet, er der intet Holberg i Komediernes beskæftiger sig hyppigere med end den blinde Vedhængen ved vedtagne Former og den altid dermed parrede Intolerance. Jeronimus, der er bleven Billedet paa denne flade aandelige Forekomst, gaar igen i 13 af Komediernes. I to af disse, 'Barselstuen' og 'Philosofus udi egen Indbildning', har Erindringsbilledet hos Holberg dog forskudt sig, saa den, der bærer Jeronimus-Navnet, egentlig er den sædvanlige Leonard; men til Gengæld træffer vi en anden Gammelmand, der saa afgjort er en Jeronimus, selvom han bærer andet Navn, og som det er meget vigtigt at faa med, hvis man vil forstaa Jeronimus tilbunds og den Stilling, Holberg indtager til ham.

Vi ved fra Epistlerne og Moralske Tanker, hvilken afgjort Uvilje Holberg nærede overfor den Type, Jeronimus staar som Udtryk for. Medens hans Ord, naar de er rettet mod Selvbedrag og Uvirkelighed, ofte er mere 'Skjemt end Galde', udtaler han sig bestandig med næsten personlig Heftighed mod den Dovenskab og Ladhed, der undgik enhver personlig Ransagen. De to Typer - Holberg og Jeronimus - var uforsonlige. Og hvor kunde det være anderledes. Holberg var Sandhedssøgeren over alt andet. Og som sandhedssøgende Aand var det hans Storhed, at han aldrig slog sig til Ro med opnaaede Resultater. Vi ved med hvilken Ængstelighed han deciderede udi omtvistede Materier, hvor han savnede det faste Erfaringsgrundlag, hvor gerne han lod sig overbevise af gode Argumenter, hvordan han priser de gamle Reformatorer, fordi de ofte vaklede i en eller anden Mening, hvor ængstelig han var for at fælde kollektive Domme. - Naturligvis, han maatte med hele sin Styrke vende sig mod disse 'magelige fede og veltrivelige Conformister, hvilke med Frækhed fordømme alle dem, som ikke blindt følge deres Meninger, hvilke de selv aldrig i Grunden haver ransaget.'

Som saa mange andre af Holbergs Komadieskikkelser finder vi de første Omrids til Jeronimus allerede i Heltedigtet 'Peder Paars'. For det første er der jo et tydeligt Slægtskab mellem den ærbare Jeronimus og den ærbare Peder. De bevæger sig med samme ligestore Gravitet gennem Tilværelsen. Og selvom man ikke hos Jeronimus genfinder den gudhengivne Fedme og Veltrivelighed, der præger Helten Peder, ejer han dog den sociale Veltrivelighed. Han er altid en rig Mand, der med Forargelse maa vende sig mod ethvert Forsøg paa at ændre det hævdvundne. Han er i Sammenligning med Peder Paars mere tør og benet, har mere af den Frækhed, som Holberg omtaler i de nysnævnte Linier; man kan maaske sige, at han er Peder Paars som gammel.

Men bortset fra dette aabenbare Slægtskab, fremtræder allerede i Digtet den fuldtudviklede Jeronimus. Mærkeligt nok nævner Georg Brandes ham ikke, hvor han gennemgaar den lange Række af Komediefigurer, man kan finde Spiren til i 'Peder Paars', men han er der ligefuldt, nemlig i

Spidsborgerens Skikkelse. Vi genkender her Jeronimusses dybe Bekymring over Sædernes Forfald, hans veludviklede Evne til at udsprede de himmelske Magters Hensigter, ser ham blive balstyrisk overfor enhver Modsigelse og ud af Klædedragternes Dekadence varsle de sidste Tider. - Fra første Færd er Typen opfattet i tydelige Omrids.

Vil man forstaa Jeronimus, bør man tage sit Udgangspunkt i 'Erasmus Montanus' og 'Mascarade', fordi Skikkelsen her fremtræder renest som Aandstype. Ganske særlig gælder dette om den første af de to Komedier. Jeronimus udkæmper her en Kulturkamp og sejrer. Og i Kampen er han Føreren, hvilket man let vil se ved at følge den Udvikling, Kampen gennemløber. I første Omgang er denne nemlig af rent artistisk Natur, det er en Fægtning, der udspilles mellem Per Degn og Erasmus. Først da Jeronimus viser sig paa Arenaen, skifter Kampen Karakter, den bliver da til Rettroens Kamp mod moderne Fornægtelse, og som saadan kæmpes den til Ende ikke blot af Jeronimus, men ogsaa af de andre Stridende. Ja, selv Ridefogden, der dog har erkendt, at det kan komme ham paa et ud, om Jorden er lang eller rund, rives med - han blues - saa man efterhaanden faar Situationen fra Epigrammet:

Gaber der en, vil flere straks sætte i med at gabe;

gabes med Dogmer der op, straks vil der gabes i Kor.

Sigurd Müllers Oversættelse [Bernhard Jensen's note].

Det aandelige Indhold, der ligger bag denne Rettroenhedens Kamp, belyser Holberg derefter paa ypperlig Maade. I første Række er det den moderne Fornægtelse af visse Dogmer, der kæmpes om, men den skæbnesvangre Tilspidsning af Striden indtræffer dog først, da Erasmus begynder at gøre Godtfolk til Haner. Da er ingen Forsoning mulig, thi han har dermed forgrebet sig paa selve Kærnepunktet i Jeronimusses Verdensanskuelse, der netop rummes i det ene Ord Godtfolk.

Jeronimus staar som Repræsentanten for det vedtagne. Spørg andre velagtede Folk i Byen - er det eneste Argument han raader over. Ikke et Øjeblik falder det ham ind at forkaste en Mening, som alle har antaget eller betvivle, hvad alle 'ærlige Mænd' er enige om, og ærlige Mænd betyder i Jeronimusses Sprogbrug ærbare Mænd, der aldrig har stødt an mod hævdvundne Former, Skik og Brug. Jeronimus staar, kan man sige, som den første Repræsentant i Vor Literatur for 'den forbandede kompakte Majoritet', som senere Ibsen rettede sit svære Skyts imod. Majoriteten, det vedtagne, er hans eneste Støttepunkt, men dette Støttepunkt gør han stærkt ved at opløfte det til et med Rettroen paa hvis sikre Grund han derefter gennem samtlige Komedier kan løfte sin truende Haand: 'Vor Herre taaler ikke saadant'.

I 'Erasmus Montanus' lader Holberg denne Type staa ved sit Værd. I 'Mascarade' polemiserer han for eneste Gang direkte mod den, og i Polemikens Krydsild ser vi da ret Jeronimus, vi ser ham kapsle sig ind i sin egen Bedreviden, reducere alt, som ikke passer ham, til 'ugudeligt Snak'. Jeronimus argumenterer ikke, han dømmer kun, og han dømmer efter rent ydre Ting paa den blotte Antagelse. Vi finder her en Form for Modstand, som sikkert er den Holberg selv hyppigst maattet kæmpe sig frem imod.

Hvorledes saa Holberg nu paa Typens rent menneskelige Indhold. Fandt han - omend Snæverhed - saa dog sand Pietet og Ærbødighed for det nedarvede, eller fandt han i dens tilsyneladende Myndighed og Værdighed Udtryk for ægte Fasthed og Viljestyrke?

Allerede i 'Mascarade' skimter vi gennem den Maade, hvorpaa Jeronimus søger at lægge hele Ansvarret paa sin Hustru, saavel som den Maade hvorpaa han tager sine Complimenter til Leonard tilbage, da han ser sig reddet, Typens uhyre Smaatskaarethed. Men iøvrigt giver Holberg Svar paa Spørgsmaalet i de øvrige Jeronimus-Komedier, der saa at sige er en Individualisering af den Aandstype, vi finder udformet i 'Erasmus Montanus' og 'Mascarade'. Og af Svaret fremgaar, at som Aandsmagt var Jeronimus farlig, men som Individualitet latterlig.

Det umiddelbare Indtryk, som Holberg har haft af Figuren, finder vi sikkert i hans allerførste Jeronimus-Komedie. Saaledes som Jeronimus i 'Jean de France' staar i sin Dør upaavirket af den friske rene Morgen, opfyldt kun af sin egen Gnavenhed, irriteret over alt og alle blot fordi det er til, parat til at dømme enhver til Slutteriet - saaledes har Jeronimus sikkert første Gang vist sig for Holberg. Og det er ejendommeligt, at Holberg ikke paa et eneste Omraade har ladet sig indtage af denne Jeronimus, endskønt de her saa at sige staar paa Parti sammen. De er begge vendt mod en ondartet Naragtighed, og Spidsborgerligheden hos Jeronimus, naar han udtrykker, at det er en Nar, der gaar anderledes klædt end andre Folk i Landet, gaar ikke videre, end at den gerne kunde have vundet Bifald hos Holberg, der som bekendt ikke ønskede 'at singularisere' i uvæsentlige Smaating, naar han kunde undlade at gøre det for sit Helbreds Skyld. Men Holberg har forstaaet sin Mand. Det har været ham en Spas at give denne Jeronimus Kappen bagvendt paa og høre hans henrivende Veraab: Jeg vilde hellere dø, end nogen skulde se mig saa forkert.

Der er ingen Grund til at gennemgaa samtlige Jeronimus-Fremstillinger, de ligner hverandre mere eller mindre og er en Bekræftelse af, hvad Holberg selv har sagt, at han i sine Skrifter adskillige Steder 'har viset, at Orthodoxie og slet Levned ofte alliere sig med hinanden', Men ud af alle Jeronimus-Variationer løfter sig tre Komedier, og her foregaar det endelige knusende Opgør med den Type, der mere end nogen anden havde hans Modvilje. De tre Komedier er 'Pernilles korte Frøkenstand', 'Barselstuen' og 'Den honnette Ambition'. Uden at de sikkert fra Holbergs Haand er gaaet ind i en fast Plan, staar de som en Enhed, der udtømmer Jeronimusses etiske, tragiske og komiske Muligheder.

I 'Pernilles korte Frøkenstand' kan vi - selvom Skildringen ikke er meget gennemført - maale Sindets Styrke og Spændkraft hos Jeronimus. Vi ser ham her som den hykleriske uærlige Frier, drevet frem alene af sit heftige Begær efter Penge. Men længe før Maalet er naaet er Karakteren i Udflyden. Jeronimus hildes i sin egen bedrageriske Erotik, majer sig ud og kroer sig som en Jean de France og koketterer med sit Gammelmandsydre. Man har kaldt Jeronimus i Pernilles korte Frøkenstand for Holbergs Tartuffe. Sammenligningen synes mig ikke helt god. Som Vilh. Møller træffende bemærker er det jo ikke Hellighed, men borgerlig Ærbarhed og vedtagen Dyd han skilter med, naar han henfalder til Rørelse over sit tidligere vellykkede

Ægteskab, og medens Tartuffe i sin religiøse Svindel vokser til en Fare, der - selvom han bliver slaaet paa et enkelt Punkt - dog kun kan overvindes af en Magt udenfor ham selv stærkere end ham, undermineres Jeronimus indefra og bliver den smiskende gamle Nar, der ganske farer vild i sine forbryderiske Hensigter. Netop i dette sidste finder vi det for Jeronimus dybest bestemmende, og just heri er det, han adskiller sig fra Tartuffe: til en 'Synder af den storladne Slags' er der ikke Stof i Jeronimus. Fra at være en samvittighedsløs Pengepuger bliver han den forfængelige gamle Nar, som - ingensinde træt af at nyde sig selv - kommer 'for fulde Sejl' og derfor bliver et let Bytte for Henrik og hans Hjælpere. Det er forresten en indre Udvikling, Jeronimus dermed gennemløber, som det vel kan være værd at bemærke overfor den ofte fremsatte og ganske overdrevne Paastand om, at det er Griller og ikke Karakterer, Holberg fremstiller.

Jeronimus ejer saaledes ikke den Sindets Spændkraft, der kunde gøre ham til en farlig Individualitet, han ejer ligesaa lidt Tragediens Muligheder; der er jo en indre Forbindelse mellem de to Ting saavist som mellem Latterligheden i 'Pernilles korte Frøkenstand' og Ynkeligheden i 'Barselstuen'.

Som allerede nævnt er den Figur, der i 'Barselstuen' bærer Navnet Jeronimus, den sædvanlige Leonard, medens til Gengæld Corfitz er den typiske Jeronimus, hvilket forøvrigt Vilh. Andersen tidligere ganske kort har nævnt uden dog al komme nærmere ind derpaa. Vi finder den sædvanlige lelkendelige tilstræbte Myndighed, Snobberiet over for Fornemheden, Forargelsen og den heftige Bekymring over Sædernes, del vil sige Modernes Forfald, Selvtilfredsheden og Overtroen. Men alt er her i Opløsning, og det, der bereder Jeronimus denne fuldkomne Opløsning, er den erotiske Nedværdigelse.

Spiren til dette Forfald kan vi finde selv i 'Erasmus Montanus'. Hvem husker ikke den festlige Scene, hvor Hustruen i sine Bestræbelser for al komme Lisbeds Kærlighed til Hjælp forivrer sig og rejser Tvivl om Jeronimusses Faderskab. Just fordi Jeronimus her fremtræder i hele sit Skrud som Rettroens Vogter, har det moret Holberg al bringe denne vældige Gestalt ud af Ligevægt. Og det lykkes som bekendt overmaade godt. I sin øjeblikkelige Forfjamskelse minder Jeronimus mest af alt om Prins Paris, hvor denne hopper sprællende rundt mellem parodiske Teaterlyn.

Vi finder det samme berørt i 'Det lykkelige Skibbrud', men her synes den vakte Uro al nærme sig latent Mistanke og Frygt for at være Hanrej. Vi husker Pernilles utilslørede Henlydninger og Jeronimusses til sig selv henvendte Svar: Jeg ved ikke, om det er af Ondskab den Pige saa taler, hvilken Replik forøvrigt er næsten Ord til andet den samme som Corfitz i en lignende Situation bruger overfor Troels.

I 'Barselstuen' finder vi Motivet taget op paany, ikke løseligt henkastet, men fuldt udformet, og herigennem belyses Jeronimus paa afgørende Maade. Holberg vidste, hvilken dyb Tragedie der kunde være forbundet med Hanrejens Rolle, han vidste det, da han skrev 'Jeppe paa Bjerget'. Men Jeppe er en vittig Mand med et ejegodt Gemyt, i hvem Holberg kan udløse en Række stridende Muligheder ejegodt Gemyt [måske, måske ikke - men nok en opfattelse der var udbredt o. 1923, BA]: det er Jeronimus ikke; Holberg vidste

simpelt hen ikke, hvad han skulde stille op med ham som tragisk Figur, det fremgaar vel tydeligst af 'Julestue'. Her er Jeronimus virkelig Hanrej, men Komedien skæres over i samme Øjeblik, Opdagelsen er gjort. Holberg evner ikke at føre ham videre. Corfitz-Jeronimus bliver da ikke Hanrej, men kun den, der ud af sin egen hundske kraftløse Erotik evigt frygter for at være det, ikke tragisk, men ynkværdig, ikke bedraget, men den, der - som Troels siger - fortjener at blive det: Hanrejen udi egen Frygt og Bæven, der gradvis beforder sin egen fuldkomne Opløsning, prisgivende sig selv og Hustruen til Latter og Spot.

I 'Den honnette Ambition' har Holberg endnu tilbage at lade denne Type udløse sig i umiddelbar Komik. Han udsporer dens forborgne Hemmeligheder men maa standse ved dens uendelige Kedsomhed. I sin Sjæls hemmelige Aflukker plejer Jeronimus ikke Omgang med Alexander Magnus som Vielgeschrey eller fostrer storpolitiske Fantasier som Mester Herman. Der er ingen Frodighed, ingen Festivitet over ham. Alt det han vil er at komme til at sidde øverst ved Bordet ved Bryllupper, og at Folk skal gaa til Side for ham paa Gaden. Med denne tørre Skikkelse evner Holberg intet andet end at berede den en besværlig Vandring paa dens vildsomme Gang fra den ene Ende af Bordet til den anden, og det gør han. Det er en Rejse, der i Besvær ikke staar tilbage for Rejsen fra Kallundborg til Aars - med andre Ord, Jeronimus formaar ikke at blive ret morsom i Kraft af sin egen Individualitet, men kun ved det Spil, der drives med ham; man morer sig kun over ham i Bevidstheden om, hvad der forestaar.

Saaledes gør Holberg ud fra hvilket Synspunkt han end betragter Jeronimus den samme Erfaring, finder hver Gang denne ene bestemmende Grundegenskab: den fuldkomne Mangel paa Gemyt. Der er intet hos Jeronimus, der formaar at udløse stor Følelse eller dyb rungende Latter. Han evner kun et: at spærre.

Figuren bliver derved paa dobbelt Maade et Bidrag til Forstaaelsen af Holberg - baade af den sandhedssøgende Aands Foragt for den sløje Tro og den heftigt medlevende Naturs Ringeagt for det snævre uformuende Sind.

8 Påskekuppet [1920], Hedebo tilsidesat [1938] og ekskluderet [1957]

Påskekuppet i 1920 er beskrevet flere steder, fx af Tage Kaarsted der skrev disputats om det. Nogle historikere opfatter Christian X's afsættelse af Zahle-regeringen og den efterfølgende indsættelse af Otto Liebe & Co som et statskup, andre opfatter den kongelige indgriben som noget mere 'behersket'.

Siden 1920 har Kongen holdt sig på 'på måtten' og der er ikke nogen tvivl om at den nuværende statsordning er demokratisk, at Majestæten har en rent ceremoniel funktion osv.

Vi er dermed meget langt fra den ordening som gjaldt på Holberg's tid og som Holberg søgte at understøtte - dels i sine skrifter (ikke mindst i sin Beskrivelse fra 1729, dels ved sit forsøg på at købe sig en plads i det enevældige system: testamentet til fordel for Frederik 5 og dennes akademi i Sorø.

8.1 Stauning, Jensen og Hedebol i deputation til Kongen [1920]

Stauning manøvrerede i 1920 dygtigt rundt mellem højre og venstre, mellem kongen og dennes støtter til den ene side og syndikalisterne og nogle relativt 'vilde' socialdemokrater (med Borghjerg i spidsen) til den anden. Stauning blev hér støttet af et par tunge kommunale drenge - der havde tjent deres sporer i den socialdemokratiske fagbevægelse - som Jens Jensen og Peder Hedebol (d'herrer ses på billedet forrest lige tv og th for Stauning).

Hedebol udtalte senere at partiet havde 'leflet en smule for gadens parlament for at få bugt med en politisk modstand' [18].

8.2 Hedebol forbigået [1938]

Hedebol var en habil politisk tekniker, men kom på kant med andre i partiet og blev 'forbigået' ved valget af overborgmester i 1938; herefter trak han sig tilbage fra det politiske.

8.3 Hedebol's tranedans og eksklusion [1956-1957]

I 1956 udsendte han - godt 80 år gammel - sine erindringer - Spurv i tranedans [19]. De første afsnit er oplysende og interessante og kunne ikke genere nogen; de handlede om barndommen i det jyske, tiden som gartnerlærling, det tidlige arbejdsliv, nogle år i USA og en tid på valsen i det tyske [20].

De efterfølgende afsnit der handlede om tiden som finans- og hospitalsborgmester er osse interessante (på nogle punkter for indforståede), men desuden havde de brod - især mod en konkurrent i Socialdemokratiet og dem der støttede ham - dvs frem til 1938. Da Hedebol efterfølgende osse kritiserede den aktuelle politik i 1950'erne - som H.C. Hansen stod i spidsen for - blev 'man' så provokeret at 'man' ekskluderede ham.

8.4 Jens Otto Krag om Hedebol's sidste år [1971]

Hedebol indgår, men ikke særlig fremtrædende i den socialdemokratiske historieskrivning. Han nævnes i En bygning vi rejser I-II-III [Kbh, 1954-1955] og i Kamp og fornyelse. Socialdemokratiets indsats i dansk politik 1955-71 [Kbh 1971]. I det sidste værk har Jens Otto Krag skrevet denne kommentar (s. 76) som siger noget om Hedebol, noget om H.C. Hansen og vel osse noget om Krag selv og dennes komplekse forhold til H.C. Hansen?:

Den politiske debat kan pludselig blive tilsat krydderier fra uventet hold. Det skete under kongressen ved, at Københavns tidligere finansborgmester Peder Hedebol den 6. januar [1957] i en artikel i Frederiksborg Amts Avis kritiserede den socialdemokratiske regerings økonomiske politik. »Landets og borgernes reserver udmarves gennem inflationen. Det ene nødvendige er at styrte dette styre«. Det var jo en rask øretæve fra en gammel partifælle få måneder før et valg. Det siger sig selv, at stof af den art var velkommen mad for hele den borgerlige presse, der gerne ville stjæle lidt af den nimbus af autoritet og politisk dygtighed, der omgav H. C, og som den vellykkede kongres yderligere havde pudset op. Den 16. januar 1957 offentliggjorde Hedebol et brev, han havde modtaget fra H. C Hansen. Det hed heri:

»Det korstog, De maner til, synes at vise, at enhver rest af loyalitet overfor det parti, De skylder Deres samfundsmæssige position, er borte. Jeg skal derfor anmode Dem om at meddele mig, om De ikke vil anse det for rigtigt at udtræde af Socialdemokratiet«.

H. C har med andre ord været godt gal i hovedet; han, der ikke kunne lide at blive nogen svar skyldig, viste endog sin foragt ved at titulere partifællen med De. Peder Hedebol ville imidlertid ikke melde sig ud - hvor ulogisk dette end syntes at være ... måske ønskede han at blive smidt ud. Men Hedebol-historien kørte videre i pressen og på hvert eneste politisk diskussionsmøde i landet, indtil ingen kunne holde ud at høre om den mere. Det havde måske været klogere af H. C slet ikke at svare den gamle mand. Det ville til gengæld have stridt afgørende mod H. C's mentalitet og temperament.

9 Henvisninger og noter

Denne ePub's adresse:

<http://holberg.nu/ePub/51-Jeronimus.epub>

Filen findes osse som PDF:

<http://holberg.nu/ePub/51-Jeronimus.pdf>

[01] Version 1.0 - 22.10.2012.

[02] Se: http://www.lokalhistorie.webbyen.dk/vishjemmeside_forening.asp?mode=top_frame&id=33403&side=&websiteside=10009

[03] Mogens Müllertz 1891-1975, cand.jur. (1915), landsretssagfører (1920), medlem af Grundtvigskirkekomitéen fra 1922, kasserer for samme 1925-43.

[04] Viggo Barfoed (1895-1948) = Ærbødigt.

[05] Herluf Jensenius (1888-1966) var uddannet folkeskolelærer og arbejdede i Københavns Kommune frem til 1920. Han var begyndt at tegne til teateranmeldelser og at illustrere bøger, særligt fremhæves en Topsøe-Jensen-udgave af H.C. Andersen's Eventyr. Han begyndte tidligt et satirisk samarbejde med Ærbødigt som fortsatte til dennes død i 1948. Han tegnede også til Blæksprutten (hvor han blev hovedredaktør i 1935), fx har han gjort en meget berømt 'ting' i anledning af Kanslergadeforliget i 1933. ... Til at begynde med hed Blæksprutten Oldfux meget apropos emnet for dette nummer af holberg.nu - det var fra 1880 til 1889 hvor der knap nok var tænkt på Jus og slet ikke på Ærbødigt ... Efter 1948 fortsatte Jensenius med at gøre jævnlige satirer - stod fx bag Af en lille mands dagbog.

[06] Tegningen er ikke med i internetversionen af artiklen, kun i den oprindelige trykte version af artiklen.

[07] enne samling havde Ærbødigt selv sendt i trykken; måske var det dén Brix og Topsøe-Jensen havde benyttet sig af?

[08] Se: blog.avisdigitalisering.dk

[09] Der fandtes tidligere en Henriksvej i Gentofte som ikke var opkaldt efter Holberg's Henrik, men efter en lokal lodsejers søn; vejen indgik i 1907 i Hartmannsvej, jf.

<http://www.gentoftehistorie.dk/data/c/data-1246560634-979544-22790.tkl>

[10] Brevet foreligger i en smukt håndskrevet kopi; det var mange år før kopimaskinerne, skannerne og printerne. Det er meget tænkeligt at Carl Møller har skrevet sit brev på egen foranledning, men måske har han talt med nogen i kommunen først? Der foreligger mig bekendt intet der kan afklare spørgsmålet.

[11] Borgerrepræsentationen traf i den sidste ende - og én gang om året - beslutning om gadernes navne, men det skete efter indstilling fra

Fællesudvalget angaaende Gaders Benævnelse (med deltagelse af Magistrat og Borgerrepræsentation; udvalget havde i 1936 i alt 3 medlemmer) og efter at man havde vendt tingene med de tilstødende kommuner, fx Frederiksberg og Gentofte.

[12] Om Mackeprang var den eneste skyldige vides ikke. Han var overordentlig interesseret i sit arbejde og har skrevet flere artikler om københavnske gadenavne, men han kan sagtens have vendt emnet med sin borgmester, Peder Hedebol, der var formand for Fællesudvalget. Der forligger mig bekendt intet der kan afklare spørgsmålet.

[13] Brevet er dateret 01.06.1937. Jeg har ikke sét brevet, kun set det refereret i Københavns Borgerrepræsentanters Forhandlinger for 1937, se bd. 3, s. 934 vedrørende 23.09.1937. Forhandlinger ses på Københavns Kommunes Stadsarkiv.

[14] Se Københavns Borgerrepræsentanters Forhandlinger for 1923, se s. 1418 ff vedrørende 22.11.1923.

[15] En ting Hedebol vendte kritisk tilbage til i sine erindringer, Spurv i tranedans, se dér s. 87.

[16] Johannesen og Palbo havde stillet begge disse ændringsforslag.

[17] De 3 andre var Ambrosius, Augustin og Gregor den Store.

[18] Artiklen er søgt gengivet uden ændringer. Å/å er fx skrevet Aa/aa, navneord med stort forbogstav.

[19] Se Tage Kaarsteds disputats Påskekrisen 1920, Jysk Selskab for Historie, Aarhus 1968. Hedebol-citatet står s. 346.

[20] Titlen er formentlig hentet hos C.F. Hostrup [1818-1892] der havde udgivet et 'sangspil' - En Spurv i Tranedans - i 1846. Se ADL, Arkiv for Dansk Litteratur: http://adl.dk/adl_pub/vaerker/cv/e_vaerk/e_vaerk.xsql?ff_id=29&id=7299&hist=fm&nnoc=adl_pub

[21] Gå på valsen, se fx <http://ordnet.dk/ods/ordbog?select=valse,4&query=valse> og <http://ordnet.dk/ods/ordbog?select=Vals,2&query=vals>. Måske Hedebols brede hat - naverhatten? - stammede fra déngang han gik på valsen?